

συνέντευξη Δημοσθένης Παπαμάρκος Συγγραφέας

«Η σχέση Λογοτεχνίας και Ιστορίας όταν λειτουργεί στη σωστή ισορροπία είναι αμοιβαία επωφελής...»

• Συνέντευξη στον Λάμπρο Αναγνωστόπουλο

Ο συγγραφέας Δημοσθένης Παπαμάρκος έκανε θόρυβο με το βιβλίο του «Γκιακ» όταν πρωτοεκδόθηκε το 2014 από τους «Αντίποδες». Μετά από χιλιάδες πωλήσεις το βιβλίο εξαντλήθηκε αλλά επανεκδόθηκε από τον «Πατάκι» το 2020. Από τις ίδιες εκδόσεις κυκλοφόρησε η «Εφημέρωση» ενώ ο ίδιος έχει πειραματιστεί και με άλλα μέσα γραφής όπως είναι τα κόμικς και το σενάριο για τον κινηματογράφο αφού συμμετείχε στο σενάριο της ταινίας «Η μπαλάντα της τρύπας καρδιάς» από κοινού με τους Γιάννη Οικονομίδη και Χάρη Λαγκούση. Εκτός από όλα αυτά όμως είναι και ιστορικός και έρχεται στη Λάρισσα όπου σήμερα Παρασκευή 11 Νοεμβρίου στις 19.00, σε συνεργασία με το βιβλιοπωλείο «Καλοσύς», θα πραγματοποιηθεί στη Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Λάρισσας «Κ. Κούρας» εκδήλωση με θέμα «Έλληνες στρατιώτες στην Μικρασιατική Εκστρατεία: Από την Ιστορία στη Λογοτεχνία». Ομιλητές θα είναι ο ίδιος μαζί με τον Αλέξανδρο Μακρά, δρ. Ιστορίας, συνεπιμελητή του τόμου «Έλληνες στρατιώτες και Μικρασιατική Εκστρατεία», των Εκδόσεων «Εστία» σε συντονισμό της Ιουλίας Κανδύλα, Πρόεδρος του Εφορευτικού Συμβουλίου της Λάρισσας Κεντρικής Βιβλιοθήκης. Για όλα τα παραπάνω και όλα μόνο συνομιλώμε με τον Δημοσθένη Παπαμάρκο.

Αναλυτικά η συνέντευξη:

• **Μπορείτε να μας πείτε δυο λόγια για την εκδήλωση με θέμα: «Έλληνες στρατιώτες στην Μικρασιατική Εκστρατεία: Από την Ιστορία στη Λογοτεχνία» στην οποία θα συμμετάσχετε;**

Και' αρχικά θα είμαστε μαζί με τον Αλέξανδρο Μακρά, δρ. Ιστορίας και συνεπιμελητή του τόμου «Έλληνες στρατιώτες και Μικρασιατική Εκστρατεία» που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις Εκδόσεις «Εστία» και στην εκδήλωση θα κάνω την ιστορική πλαίσισση. Οα κάνουμε έναν ελεύθερο διάλογο τόσο μεταξύ μας όσο και με το κοινό, να δούμε δηλαδή με ποιο τρόπο η ιστορία πληροφορεί την λογοτεχνία και τον τρόπο που η λογοτεχνία μπορεί να ανοίξει μια πόρτα και στην ιστορία για την κατανόηση συγκεκριμένων ιστορικών πραγματικότητων και γεγονότων.

• **Μπορεί η λογοτεχνία να επαναπροσδιορίσει την οπτική των αναγνώστων πάνω σε διάφορα ιστορικά γεγονότα ή είναι αυτό προνόμιο μονάχα ενός ομηγύου ιστορικού βιβλίου;**

Με ρωτάτε ουσιαστικά αν κάποιος πρέπει να μείνει μόνο στη δράση της λογοτεχνίας. Με βάση την προσωπική εμπειρία μου η λογοτεχνία πολλές φορές μου έχει δώσει μια αφορμή να ασχοληθώ με μια ιστορική περίοδο που μπορεί να μην γνώριζα και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη να μου δώσει μια μοναδική οπτική στην προσέγγιση ενός ιστορικού θέματος. Έχει την ιδιότητα να εστιάζει στα πρόσωπα και πολλές φορές να φωτίζει από τα κάτω, το οποίο συνάγεται και μια άλλη συναισθηματική εμπλοκή του αναγνώστη και

«Η λογοτεχνία πρώτα στοχεύει στη συγκίνηση γι' αυτό έχει δραματουργία, χαρακτήρες και κορυφώσεις. Μια λογοτεχνία που απλά διδάσκει αλλά δεν επιτυγχάνει τα υπόλοιπα είναι μια κακή λογοτεχνία, ενώ αντίστοιχα η ιστορία αν συγκινεί αλλά δεν μπορεί να μεταφέρει την πληροφορία έτσι όπως πρέπει, είναι μια κακή ιστορία»

ξέρουμε ότι η συναισθηματική εμπλοκή μπορεί να δημιουργήσει ένα κίνητρο πιο ισχυρό από τη διανοητική περιέργεια για παράδειγμα. Αντίστοιχα σε ορισμένες περιπτώσεις ιστοριογραφικών σχολών όπως είναι η μικροϊστορία, ο αναγνώστης πέφτει πάνω σε μαρτυρίες ή ντοκουμέντα που έρχονται κοντά στη λογοτεχνία όσον αφορά στο ύψος και στην ατμόσφαιρα που δημιουργούν. Έμένα η θέση μου με την ιδιότητα του ιστορικού που έκο από τις σπουδές μου είναι ότι αν νιώσουμε αυτή την ανάγκη, αν όντως φωτιστεί μέσα μας κάτι διαφορετικό, καλό είναι να περάσουμε την πόρτα που ανοίξε η λογοτεχνία ακολουθώντας το νήμα πλέον της ιστοριογραφίας γιατί αυτή είναι η επιστήμη που υπηρετεί κατά κύριο λόγο την ιστορική αλήθεια.

• **Εσείς με τον τρόπο σας υπηρετείτε και τα λογοτεχνία και την ιστορία...**

Αν τα πράγματα γίνονται ουσιαστικά από πλευράς ιστορικού, η ιστορική πραγματικότητα αποκάλυπται με μεγαλύτερη πληρότητα. Έχει να κάνει τώρα που το σκέφτομαι και με την στόχευση. Η λογοτεχνία πρώτα στοχεύει στη συγκίνηση γι' αυτό έχει δραματουργία, χαρακτήρες και κορυφώσεις. Μια λογοτεχνία που απλά διδάσκει αλλά δεν επιτυγχάνει τα υπόλοιπα είναι μια κακή λογοτεχνία, ενώ αντίστοιχα η ιστορία αν συγκινεί αλλά δεν μπορεί να μεταφέρει την πληροφορία έτσι όπως πρέπει, είναι μια κακή ιστορία. Άρα είναι μια σχέση που όταν λειτουργεί στη σωστή ισορροπία είναι αμοιβαία επωφελής. Άς πάρουμε ως παράδειγμα το «Γκιακ» μας και θα μιλήσουμε και για το βιβλίο μου στην εκδήλωση. Αν το βιβλίο κίνησε το ενδιαφέρον σε κάποιον για το '22, δεν σημαίνει ότι κατάλαβε απαραίτητα τι έχει συμβεί εκείνη την εποχή και πρέπει για να καταλάβει να

αναζητήσει σίγουρα τα ιστορικά στοιχεία.

• **Το «Γιακ» πάντως όταν το πρωτοδιάβασα αποτέλεσε γροθιά στο στομάχι και φαντάζομαι ότι οσος το έχουν πει πολλοί αυτό. Ακολουθώσε η «Εφημέρωση» που έγινε θεατρικό και πρόσφατα έπεσαν στα κέρια μου τα «Γυμνάσια» που είναι ένα κόμικ επιστημονικής φαντασίας. Πώς προέκυψε αυτό;**

Η επιστημονική φαντασία και η λογοτεχνία τρώουν ήταν και παραμένει από τις μεγαλύτερες αγάπες μου. Το πρώτο βιβλίο μάλιστα που έγραψα και εκδόθηκε ήταν «Η αδελφότητα του πυριτίου» στις Εκδόσεις «Άρμις» στην ηλικία των 15 ετών. Οπότε για μένα είναι μια πολύ φυσική μετακίνηση στην επιστημονική φαντασία. Το πιο ιδιαίτερο αν θέλετε είναι το κόμικ που επίσης είναι από τα αγαπημένα μου μέσα αλλά η αλήθεια είναι ότι μου δόθηκε η ευκαιρία να ασχοληθώ μ' αυτό πιο σοβαρά, αμέσως μετά την επιτυχία του «Γιακ». Το καλό του να έχεις μια επιτυχία είναι μάλλον ότι σου δίνεται η δυνατότητα να δοκιμασθείς επίσημα σε πράγματα που είναι κα δουλειά. Κάποιες ιδέες που είναι μεγαλύτερη εμπιστοσύνη θα έλεγα από άλλους. Το κόμικ έχει την ιδιαιτερότητα ότι είναι μια συνεργασία μεταξύ δυο ανθρώπων κυρίως, και ο ένας από τους δυο, ο σχεδιαστής, κάνει περισσότερη δουλειά. Κάποιες ιδέες που είχα κατά καιρούς μαζεψένγκαν, έγιναν ένα σώμα και βγήκαν στα «Γυμνάσια». Είχα σκεφτεί αν αυτό μπορεί να λειτουργήσει σε μια νουβέλα ή σε κάποιο άλλο μέσο αλλά κατέληξα στο κόμικ.

• **Αντίκετε σε μια γενιά που ουσιαστικά γαλουχήθηκε και ωρίμασε μέσα σε συνθήκες δύσκολες, μέσα σε κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές κρίσεις. Πόσο δύσκολο είναι**

να είσαι συγγραφέας σήμερα στην Ελλάδα; Μπορείς να ζήσεις από τη συγγραφή;

Θεωρώ ότι ως επαγγελματίας συγγραφέας είναι σχεδόν αδύνατο να ζεις μόνο από αυτό. Πρέπει να κάνεις κι άλλα πράγματα, είτε είναι μεταφράσεις, είτε να γράφεις σενάρια για παράδειγμα ή σε πολλές περιπτώσεις και κάτι μη σχετικό μ' αυτά. Πριν αναφέρω το «Γιακ». Μιλάμε για ένα βιβλίο με πολλές πωλήσεις και επανεκδόσεις, ωστόσο τα εισοδήματα που αποκόμωζα απ' αυτό ήταν αρκετά για να μπορώ να ζω τότε με την αδερφή μου σε ένα σπίτι που ανήκε στους γονείς μας. Δηλαδή μιλάμε για κάτι παραπάνω από ένα χαρτζιλίκι. Υπάρχουν κάποιοι συγγραφείς που ζουν γράφοντας βιβλία αλλά έχουν άλλο τρόπο: βγάζουν πιο συχνά βιβλία, ή τα βιβλία τους είναι σγαυωδέστερα γιατί παίζει κι αυτό ρόλο, η τιμή για παράδειγμα του βιβλίου. Εγώ με τον τρόπο που το κάνω, που γράφω δηλαδή μόνο όποτε νιώθω ότι έχω κάτι σημαντικό να πω και δεν συμβαίνει πολύ συχνά όπως φαίνεται, δεν μπορώ να ζήσω μόνο απ' αυτό στην Ελλάδα. Γνωρίζω ελάχιστους που το έχουν πετύχει και αυτοί υπηρετούν την λογοτεχνία μ' έναν άλλο τρόπο. Δεν το λέω αξιακά αυτό, δηλαδή καλύτερα ή χειρότερα, απλά είναι άλλη η μέθοδος.

• **Συστηματικότητα ή ελευθερία στη γραφή;**

Συνδυασμός και των δυο. Ελευθερία στο πρώτο στάδιο της σύλληψης, μετά όμως χρειάζομαι πλαίσιο αυστηρό. Με βοηθάει η προθεσμία που πολλές φορές τη βάζω ο ίδιος στον εαυτό μου και χρειάζεται μια συγκεκριμένη συνθήκη που αλλάζει φαντάζομαι από άνθρωπο σε άνθρωπο. Στη συνθήκη συγκεκριμένης τη δική μου για παράδειγμα μπορώ να πω ότι κάνω ζωή αληθινή με εξαίρεση το τσιγάρο και τον καφέ. Εννοώ ότι κοιτάζω να είμαι ξεκούρατος, να διατηρώ το μυαλό μου καθαρό και να παρεργάζομαι την ιδέα μου. Δεν διακόπω το γράψιμά μου μόνο αν είμαι αναγκασμένος.

• **Ποια είναι τα μελλοντικά σας σχέδια; Να περιμένουμε κάποιο βιβλίο;**

Στα εκδοτικά, μέσα στον Νοέμβριο θα κυκλοφορήσει η «Επίρην» του Αριστοφάνη που είχα κάνει για την παράσταση σε σύνθεση του Νίκου Κιπουργίου, από το 2017. Μια μουσική κωμωδία σε λιμπρέτο δικό μου, ουσιαστικά η απόδοση σε λιμπρέτο από κείμενο όπερας της αρχαίας κωμωδίας και θα συνοδεύεται και από CD με ένα μέρος της μουσικής. Τώρα όσον αφορά κάτι καινούριο που με ρωτάτε, δουλεύω πάνω σε κάτι αυτή την περίοδο και ελπίζω να πάει καλά γιατί είμαι ακόμη στην αρχή. Κάτι γράφω για πιο μεγάλη φόρμα αλλά θα δούμε στην πορεία πως θα καταλήξει. Και το «Γιακ» είχε ξεκινήσει να σκεφτείτε ως μια ιδέα που πήγαμε προς νουβέλα ή μυθιστόρημα για να γίνει τελικά διήγημα, γι' αυτό τον λόγο λέω θα δούμε.

• **Κλείνοντας, θα μπορούσατε να μας προτείνετε ένα βιβλίο που διαβάσατε τελευταία και εντυπωσιαστικότερα;**

Θα σας πω δυο. Το ένα είναι του Ηλία Μαγκλινη το «Είμαι όσα έχω ξεκάστα» από τις Εκδόσεις «Μεταίωμα». Το δεύτερο είναι το βιβλίο του Ιγκόρ Σακνόφσκι «Η συνομωσία των αγγέλων» από τις Εκδόσεις «Ποταμός».